

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Liber Theologiæ Moralis, Viginti Qvatvor Societatis Iesv Doctoribvs Reseratvs

Escobar y Mendoza, Antonio de

Lvgdvni, 1659

Examen V. De Charitate ad proximum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41066

CAPVT II.

De Peccatis contra Charitatem ad Deum.

10. **Q**uoniam sunt contra Charitatem crimina? Duo, commissionis vnum, alterum omissionis. Commissionis quidem Dei odium appellatum, cum quis ob inevitabiles tartari pœnas vellet Deum non esse; quo quidem odio Demones ac damnati homines accenduntur. Omissionis autem, vel quia Deus haud ea ratione diligitur, ac debetur; aut quia amatur ob pœnarum inferni euitationem; aut propter bonum creatum; aut quia non amatur quantum debet amari; seu tempore quo amandus est.

11. **Q**uidnam est Schisma? Vitium oppositum Charitati. Separatio quidem ab vnitatem Catholicæ Ecclesiæ, & eius capite Summo Pontifice. Profectò non est schismaticus quicumque Summi Pontificis præcepto recusat obedire; quia vt schismaticus sit, necessarium est contra Pontificem, vt Ecclesiæ caput, rebellare. Nec schismaticus est, qui Papæ recusat obedire, quia putat illegitimè electum. Nec, propriè loquendo, qui ab obedientia sui Episcopi recedit.

12. **Q**uoniam pœnis schismaticus subiacet? Eisdem ac Hæreticus, excommunicationi scilicet, priuationi iurisdictionis, inhabilitati ad Beneficia obtinenda, obtentorumque priuationi, necnon irregularitati.

EXAMEN V.

Circa materiam de Charitate ad proximum.

CAPVT PRIMVM.

De præcepto Charitatis ad proximum.

1. **Q**uoniam tenemur diligere ex præcepto Charitatis? Nosmetipsos, proximos, Angelos bonos (malos solummodò quoad naturam) gratiam, & virtutes, tanquam rem amici.

2. **Q**uoniam modo à nobis proximus diligendus? Sicut nosmetipsi.

602 *Moral. Theologia Tract. V. Virtutes,*
metipſi. Porro particula præcepti huius: diliges proximum
tuum *sicut te ipsum*, non ſignificat æqualitatem, ſed ſimili-
tudinem; vt quemadmodum quis ſeipſum diligit propter
Deum, ſic etiam à me proximus propter Deum diligatur
quemadmodum mihi bona, non mala exopto: proximo ſic
exoptem, ſed non ad æqualitatem.

3. *Quoniam tempore hoc præceptum obligat?* Vt negatiuum
eſt, ſemper obligat. Vt affirmatiuum, aliquibus in caſibus,
cum ſcilicet tenemur proximo ſeu ſpiritualiter, ſeu tempori-
liter benefacere.

4. *Præceptum ne, inimicos diligendi?* Ita planè; quia proxi-
mi noſtri ſunt. *Quoniam modo amandi?* Haud eos ex generali
proximorum dilectione excludendo. Oſtendendo illis com-
munia ſigna amicitia; nam ſpecialia amoris documenta non
ſunt ex præcepto, ſed ex conſilio, niſi aut exitandum eſſet
ſcandalum; aut tempus extremae neceſſitatis aſteſſet; aut ini-
micus ex corde veniam præcicaretur; aut probabiliter ſperaretur
fore, vt ſpeciali amoris documento exhibitio ſpiritualis
illius ſalus acquireretur. Illicitum quidem eſt ſalutanti ini-
mico reſalutationem non præcari, aut iubere duos ſaluos
tertium inſalutatum relinquere, quia inimicus eſt. Et genera-
liter communia ſigna amoris inimico abnegate peccatum
lethale eſt, modò non excuſet aut materiae paruitas, aut ma-
ioris boni deſiderium, v.g. vt corrigatur.

5. *Teneor ne inimico ignoſcere ſatisfactionem?* Minime
quia tenetur ille eam dare, licet non exigatur. Nec quidem
aliquando licitum erit ſatisfactionem ignoſcere, v.g. ſi in
damnum tertij, vxoris, filiorum venia illa recidat. Porro
huiusmodi ſatisfactio aut pecuniaria, aut pœnalis exigenda
non eſt vindictæ prætextu, ſed zelo iuſtitia.

6. *Teneor ne cum inimico pacem inire?* Ita quidem, quando
ſatisfactionem offert, & ſufficiens tempus fuerit tranſactum.
Monuerim plerumque non expedire ad ſatisfactionem iuſti-
tia etiam in foro exteriori ſupplicium expetere, ob ſcandalum
ac vindictæ ſupplicium periculum

7. *Qui iniuriam alteri intulit, debet ne veniam ab eo præcari?*
Debet quidem, ſi ſit ex notis, & per ſe aut tertium poſſet illi
præſtare; quia ſic iuſtitia ratio exigit.

CAPVT II.

De ordine seruando circa proximi charitatem.

8. **T**enemur ne prius proximo, quàm nobis in spiritualibus bonis occurrere? Prius sibi homo, quàm proximo debet; quia veræ charitatis illa regula est, proximum amare sicut te ipsum; ergo amoris proximo impendendi norma proprius amor est.

9. Licet ne, ad tempus velle carere beatitudine ob spiritualem proximi salutem? Licet modò peccatum nullum adsit.

10. Circa temporaria autem bona occurrendum ne prius mihi an proximo? Tibi occurrendum, Scio tamen posse te exponere probabili vitæ discrimini, vt proximum eripias ab euidenti occasione moriendi. Vnde pestis tempore, aut grauis ægritudinis laudabile admodum, ægotantibus inferuire.

11. Tenebor ne in spiritualibus bonis occurrere prius proximo, quàm mihi in temporalibus? Ita quidem. v. gr. si tempore pestis quis sine confessionis Sacramento esset moriturus, aut si puer non baptizatus ad necem duceretur: tunc vitæ propriæ periculo debeo tantæ necessitati consulere; quia charitas plus spiritualibus, quàm temporariis bonis addicta est.

12. Quando non adest extrema necessitas, sed tantùm grauis, quidnam Pastores prestare debent? Oues tueri, quas deserere minimè possunt nisi mercenariorum pœnâ. Qui autem Pastoris munere non fungitur, quando periculum vitæ non adest, debet ex charitate procurare proximo spiritualem salutem; attamen cum vitæ periculo, aut grauis damni non tenetur.

13. Quid si egenus sit persona publica, aut aliqua Communitas? In spiritualibus bonis mihi prius occurre debeo: in temporalibus prius personæ publicæ aut Communitati; quia proprium bonum commune est. **seruit**

14. Diligendus ne vnus magis, quàm alius ex charitate? Ita quidem & interiori, & exteriori affectu; quia quidam coniunctior est amanti, quidam Deo, qui obiectum formale est charitatis: vnde ardentius quis amandus quò propinquior duplici huic dilectionis principio. Maior tamen necessitas semper maiori sanctitati, aut propinquitati præferenda est; tota enim huiusce præcepti obligatio ex necessitate pendet. **Necessitas aequalis est. Sanctior minùs sancto præferatur. Pro-**
pinquus

604 *Moralis Theologia Tract. V. Virtutes,*
pinquus adest iustus quidem, & non propinquus sanctior. Car-
ris paribus maior sanctitas, maiori propinquitati est præfe-
renda, ex parte obiecti. At ex parte amantis maior propinqui-
tas potest maiori sanctitudini præferri, adeò, vt licet sanctio-
ri maius bonum cupiamus, propinquiori ardentiori desideremus affectu. Porro quoad bona propinquo debita; v. gr. longam vitam, filios, &c. hic præferendus est sanctiori; quoad bona verò sancto debita, v. gr. plus gratiæ, ac meriti, &c. Sanctiorem propinquiori præferendum affirmo.

15. *Rogo, an spiritualiter propinquiores debeant à nobis plus diligi, quàm propinquiores carnaliter?* Ita quidem; quia propinquiores sunt Deo, qui est obiectum charitatis. Admonuimus hoc intelligendum esse ex parte obiecti; nam ex parte diligentis, & loquendo absolute propinquior sanguine est præferendus; quia hæc propinquitas carnalis in natura fundata firmior est quàm spiritualis, quæ cum gratia solet amitti. Vnde prius debes patri carnali, quàm spirituali succurrere & prius fratri carnali, quàm spirituali in extrema spirituali necessitate; at extra necessitatem extremam prius spirituali egestati patris, aut fratris spiritualis, quàm carnalis succurrendum, vt disertè *Valentia*.

16. *Amici strictiores præferendi sunt sanguine coniunctionibus?* Minimè; quia coniunctio amicitiae non est tam strictè ac propinquitatis, prævalente natura.

17. *Propinquorum, aut affinium eiusdem speciei exprime dilectionis ordinem?* Coniunctiores quidem præferendi, plus consanguineus, quàm affinis; plus pater quàm mater; plus mater quàm filius; plus parentes, quàm vxor; quia maiora ab illis munera accepimus. Scio tamen filium posse vxorem tam coniunctam teneriori affectu, quàm parentes prosequi. Quenam culpa est huiusmodi Ordinis violatio? Tantum esse veniale iudico; quia excessus notabilis minimè est.

CAPVT III.

De effectibus externis Charitatis, & primum de correptione fraterna, quam spiritualem eleemosynam vocitauero.

§. I.
Fraterna correptio nis causa

18. *Q*uidnam fraterna correptio? Est quædam proximi admonitio, qua nitimur eum à peccato ad virtutem

Examen V. De Charitate ad proximum. 605

rem, ex misericordia, reuocare. Obligat ex naturali ac diuino iure ex genere suo sub mortali etiam infideles; quia naturale præceptum est.

19. *Ut obliget, quanam requiruntur conditiones?* Tres quidem, peccati scilicet notitia; correctionis spes, temporis, ac personæ opportunitas.

20. *Quanam sit fraternæ correctionis materia?* Necessaria quidem, peccata mortalia, sufficiens autem venialia delicta, nempe sub veniali.

21. *Quanam huiusce correctionis lege tenentur?* Cuncti homines rationis compotes, etiam infideles; quia ex iure naturali. Strictiori tamen obligatione tenentur Prælati, quàm consubditi, non solum ex iustitia ob proprium munus, sed ex ipsius ratione charitatis.

22. *Tenentur ne corripere alios, qui in eadem delicti damnatione sunt?* Nullus quidem à præceptorum diuinorum obligatione eximitur. Et quidem laudabiliter etiam in peccato existens reprehendit; quia sola Sacramentorum administratio ministrum constitutum in gratia requirit.

23. *An omnes debeat reprehendi?* Ita planè; omnes enim diligere tenetur homo, ex ipsius lege naturæ. *Prælati ne à subditis sunt reprehendendi?* Potiori ratione quàm à non subditis, modò debita adsit reuerentia. *An corripiendi excommunicati, hæretici, ac publici delinquentes?* Ita, si speretur utilitas quia ad hoc munus haud est cum illis communicatio prohibita. *Quoties autem proximus est reprehendus?* Quoties delinquentis superatur utilitas.

24. *Tres adhibitas percurre conditiones, ac primùm peccati notitiam expende: Quanam notitia requiritur, & sufficit, ut ad corrigendum teneamur?* Necesse non est certam omnino esse, sufficit probabiliter & moraliter. Prælati quidem ob solam suspicionem debet magna prudentia adhibita subditi crimen inquirere, ut reprehendat; secus qui Prælati non est; quia fracti irrogaret iniuriam.

§. 2.
Notitia
delicti
corripie-
di.

25. *Si periculum est dubium?* Prælati potest, & debet carere subditum, minimè qui subditus est, nisi dubium illud crimen in damnum tertij graue posset redundare, v. gr. in Principem proditio.

26. *Conditio secunda erat fructus expectatio. Tenemur ne corrigere quando fructus non speratur.* Si de fructu dubitas, quia non corrigetur proximus, corripz eum; si, quia insolentior exsurgat, melius eligatur: modò in mortis articulo hæc dispositio non fiat, securius enim tunc proximum reprehendi.

§. 3.
Fructus
ex corre-
ptione.

minus malum

27. Maius

27. *Maius timetur malum.* Hoc in casu lex correctionis non obligat.

§.4. *Oppor-* 28. *Tertia conditio erat opportunitas temporis, aut persona:*
tunitas *quam opportunitas requiritur?* Quando credis proximum
correp- peccaturum, si non carpis, tunc est tempus ad correctionem
tionis. opportunum.

29. *Maior commoditas speratur.* Licet differre, præcipue si ex dilatione feruentior conuersio expectaretur.

30. *Obligat ne graui vitæ aut bonorum iactura?* Prælatus obligatur licet non adsit extrema necessitas, modo sit spes correctionis. Qui subditus etiam est non tenetur, nisi correctio esset simpliciter necessaria, v.g. si finis vitæ proximi instaret, quando differri non potest correctio; quia spirituale bonum proximi meo temporario est anteponendum. *Omissis quis id bona fide.* Non deliquit; quia voluntatem contrariam præcepto non habuit.

31. *Qui reprehendendus est, ad eum correptione sauciabitur, ut sit aut morte, aut graui ægitudine afficiendus: potest ne tunc correptio omitti?* Non propterea correctione recedendum; quia spiritualis salus temporario incommodo cui libet anteponenda. *Excusatur ne à reprehendendi obligatione particularis persona præsentis Prælato?* Minimè; quia si Prælatus non reprehendit, idem præstare ex charitate teneor.

32. *Quo ordine correctio fraternalis peragi debet?* Evangelico planè iuxta Matth. 18. *Si peccauerit in te frater tuus, corripueum inter te, & ipsum solum, &c.* Clam corripendus: si illa admonitio non sufficiat, Prælato nuncietur, postquam coram vno aut duobus testibus correptus ille, haud se ad meliorem frugem recepit. Porro, hic ordo omnibus in criminibus etiam in solum Deum commissis seruandus est.

33. *Quo publiciter potest crimen Prælato declarari?* Duplíciter, aut denunciatione, aut accusatione: huius finis est bonum commune, illius autem correctio, delinquentis: huius materia manifesta delicta, illius verò occulta peccata, quæ solus norit denunciator.

34. *Quando non obseruandus est correctionis ordo, sed annunciandum delictum Prælato, prius quàm moneatur delinquens?* Quando crimen est publicum: quando licet occultum, est tamen in communitatis detrimentum: quando apud sapientiores ex eo maius damnum exurgit, quàm erit famæ proximi delinquentis.

35. *Quid in hæresis delicto?* Quando probabiliter de hæretici pertinacia dubitatur, clam prius admonendus est. Ar si de

Examen V. De Charitate ad proximum. 607

de eius pertinacia constat, immediatè debet denunciari; hæ-
reticus enim aduersus commune bonum est. Vnde qui omise-
rit, grauius delinquit. Idem dicendum de aliis grauius con-
tra commune bonum delictis, nempe latrociniiis, monetæ fi-
ctionibus, &c. *falsationibus*

36. *Mihi constat proximum voluntatem habere, quodlibet
suis peccatum extra confessionem apparens Prælato manifestari
à cognoscente, uti paterna donetur medicina: teneor ne ordinem
correctionis obseruare? Non teneris; quia ob commune bo-
num potest quis iuri suo renunciare. Valentia id sex argu- Valent.
mentis confirmat, ostendens licitè posse quacunque in Reli-
gione id recipi statutum, quemadmodum sanctè in nostra
est Societate receptum.*

37. *Post primam admonitionem proximus emendatur: de-
nunciandus ne? Denunciari non potest; quia id ad corre-
ctionis finem necessarium non est.*

38. *Tenetur ne corrigens post monitionem primam testes
adhibere? Probabilius est teneri, si inde utilitas speretur: nec
denunciandam culpam Prælato nisi post testis accessionem;
quia à Christo ordo præscriptus seruandus, modò non sint
crimina aliis exitialia, v.gr. luxuriæ, quando ex testium ac-
cessionem fructus non speratur. Profectò post testium indu-
ctionem denunciandum Prælato crimen & ut patri, & ut iu-
dici, prout oportuerit.*

39. *Potest ne Prælatus subditum ob crimina sic cognita pu-
nire? Si per modum fraternæ denunciationis agnoscit, haud
potest punire iuris pœnis, sed uti paterna præscribit charitas.
Secus planè, quando per ^{accu-} denunciationem accepit.*

40. *Quonammodo obligant edicta, quæ publicantur in deli- §. 6.
torum denunciationem? Fraternæ charitatis ordine seruato. Edicta.
Qui quidem ordo ipso in edicto non exprimitur, quia ple-
rumque delicta in edictis expressa sunt contra commune bo-
num, vnde immediatè debent Superiori annunciari.*

41. *Peccata illa sunt omnino secreta. Edicta in conscien-
tia non obligant, nec ligat censura ordinem charitatis læ-
dens. At obligant omnino, & ligat excommunicatio in ma-
nifesto crimine, & in eo, cuius aliqua infamia, aut clamorosa
insinuatio præcessit. De edictis tamen Inquisitionis proprio
in loco differui.*

CAPVT IV.

De secundo effectu charitatis, nempe de Eleemosyna corporali.

§. I. 42. *Præceptum Eleemosyna.* **Q**uid est Eleemosyna? Opus, quo datur aliquid indigenti ex misericordia. Actus enim huius virtutis est. Quoruplex illa? Duplex equidem, spiritualis, & corporalis; quælibet harum in septem actiones subdiuiditur, ad quas reliqua opera misericordix minus peruia reducuntur.

43. *An præcepto teneamur Eleemosynæ operam dari? Præceptum adest naturale & diuinum. Quando in hoc oblige præceptum? Vt respondeam, præmitto necessitatem Extremam, Grauem, Communem. Extrema est, cum quis probabili in periculo mortis corporalis, seu spiritualis constituitur, & filiam prostituendi, &c. Grauis, cum adest probabile graui damni temporalis, aut spiritualis periculum. Communis, cum necessitas ordinaria est, v. gr. mendicare, &c. Præterea præmittendum, bona vitæ necessaria ea esse, quæ ad eius conseruationem requiruntur: superflua autem ea, sine quibus subsistere potest. Item necessaria statui ea bona sunt, sine quibus decenter conseruari non potest Princeps, Marchio, Dux, Eques, Consul, Mercator, &c. Superflua illa, sine quibus ruetur status. Igitur respondeo quæstioni teneri nos eleemosynam exhibere in necessitate extrema ex rebus vitæ superfluis, licet statui sint necessaria; quia proximi vita superflua mei status decentiam.*

44. *Extrema hæc necessitas tenet personam publicam non-biliter bono communi necessariam. Tenemur etiam vitæ necessaria exhibere, si superflua non sufficiant; quia totius saluti salutis partis est præferenda.*

45. *Non adsunt pauperes. Nulla est obligatio eleemosynæ. Hic & nunc egeno succurrere non possum. Non tenentur necessitatem ignoro. Non debes succurrere. Noui quidem necessitatem, sed cui ab alijs occurritur. Sufficit: secus si probabiliter iudices ab alijs pauperes subsidium non accipere.*

46. *Tenemur ne exhibere superfluum vitæ & status pauperi, cui deficit necessarium ad status decentiam, licet habeat ad vitam necessaria? Aliqui asserunt hoc in casu de consilio, non de præcepto eleemosynam esse. Ego autem sum Azorio iudico esse de præcepto; quia huiusmodi defectu*

defectu laborantes absolute graui in necessitate consti-
tuuntur.

47. Qui vite & statui habet superflua, tenetur ne commu-
nibus necessitatibus subuenire? Probabile est teneri; probabi-
lius non teneri; aliàs enim pauci diuites salutem conseque-
rentur. Attamen assero diuites qui superfluis vitæ & statui
abundant, grauius delinquere, si aliquam eleemosynam
communibus necessitatibus non elargiuntur.

48. Superflua ad status opulentiam retinent, aut exadifican-
da Templis impendunt. Opulentia status in communi necessi-
tate non excusat, extractio Templi non excusat in graui.

49. Sufficit ne mutuam pauperi exhibere? In necessitate ex-
trema simpliciter, qua constitutus pauper non habet nunc
unde viuat nec sperat, absolute subsidium est donandum. In
necessitate autem secundum quid, qua si caret pane, abundat
pecunia; si nunc eget, scit superuenturam abundantiam, suffi-
cit mutuam dare; quia sic sufficienter præsentì necessitati
occurritur. Profectò generaliter loquendo cum eleemosyna
ex præcepto obligat, non sufficit mutuare; quia eleemosyna
sine donatione non est.

50. An teneatur restituere, qui eleemosynam elargitus non
est, quando debuit? Qui ex officio tenebatur, v. gr. Prin-
ceps, restituere tenetur, quia debebat ex iusticia; reliqui non,
quia ex misericordia, quæ restitutioni obnoxia non est, te-
nebantur.

51. Ex quibusnam bonis agenda eleemosyna? num ex alienis
bonis? Possum, & debeo, quando proximus extrema in neces-
sitate constituitur, nec aliunde subest, quo succurram; quia
tunc bona hæc communia censentur. Porro in graui, aut
communi necessitate idem præstari potest ex consensu domi-
ni rationabiliter præsumpto.

52. Quid in communi necessitate de bonis communibus mihi
& alijs, aut communitatis alicuius? Non posses ex his pauperi
dare sine aliorum consensu aut expresso, aut præsumpto; quia
aliàs alteri cuique iniuria irrogaretur.

53. Possum exhibere eleemosynam de proprijs bonis turpiter
acquisitis? Si ipsa acquisitio iniusta est, v. g. furtum, aut vlu-
ra, ludus fallax, simonia, &c. non potes. Si non est iniusta
ipsa acquisitio, licet adfuerit luxuries, homicidium, sententia
iniusta, &c. potes planè; quia hoc in casu dominium acqui-
ritur, secus in illo.

54. Quanam personæ generaliter possunt eleemosynam exhi-
bere? Omnes qui dominium, ac plenam administrationem

gesturum

§. 2.
Ex
quis-
nam bo-
nis elee-
mosyna
facienda.

§. 3.
Quanam
possint
eleemo-
synam
facere?

Q. 9 suorum

610 *Moralis Theologiae Tract. V. Virtutes,*
suorum bonorum habent, aut horum expressum aut præsum-
ptum consensum habent.

55. *Filius familias sum.* De bonis castrensibus, vel
quasi potes; minimè autem de bonis paternis, sine eius con-
sensu.

56. *Laboro seruitute.* Non potes de domini bonis eleemo-
synam facere nisi in extrema necessitate constituto; aut sine
domini consensu saltem interpretatio, aut nisi ex portione
propria quotidiana detraxeris; aut donò ex ludo aut aliter
acquiseris. Ego equidem iudico ad exiguam eleemosynam
etiam ex bonis domini consensum eius præsumi.

57. *Religioso sum instituto addictus.* Qui administrationi
facultatem incumbis, aliqualem eleemosynam exhibere po-
tes; secus qui non administras: nisi quando iter agis; aut in
gravi necessitate cum spe rati habitationis Prælati; aut quando
extra claustra degis.

58. *Quid de vxoribus?* De bonis paraphernalibus, hoc est
ex his, quæ ultra dotem, cum matrimonium iniuere, pro-
priis vsibus reseruauerunt: aut ex iis, quæ ex hereditate, aut
donatione obueniunt quo tempore durat coniugium, possunt
eleemosynam exhibere. Item potest vxor, quando bonorum
administrationem habet, modò non plus elargiatur, quam
vir elargiretur. Vel quando detraxit à sumptu ex his, quæ ab
absenti marito insumenda percepit. Vel quando ex propria
acquirit industria, modò familiæ sustentatio detrimentum
non patiatur. Vel quando ea largitur, quæ femina eius-
dem qualitatis, & status communiter assolent elargiri, mo-
dò de contraria voluntate mariti non constet. Vel quan-
dò eleemosynam gerit ob eiusdem coniugis spirituale com-
modum.

59. *Quæenam eleemosyna peragenda sit?* Cunctis egenti-
bus. Inter quos coniunctiores cæteris paribus sunt præfe-
rendi: meliores planè, vtiliores, plus egentes, quem admo-
dum de charitate differabamus.

§. 4.
Clerici Beneficiarij obligatio ad eleemosynam. 60. *Clerici Beneficijs Ecclesiasticis fruētis obligationem ex-
primas.* Profectò hi bonorum patrimonialium verum domi-
nium habent sicut laici, possuntque pro libito disponere. Eo-
rum autem quæ in sustentationem congruam eis de bonis
Ecclesiæ conferuntur, etiam habent dominium. Porro tam
libera sunt hæc ad sustentationem bona collata ab obliga-
tione eleemosynæ, quam patrimonialia; quia iusta est labori
merces. Enimuerò eorum, quæ post cōgruam sustentationem
superfluunt, probabile est non habere dominium, debereque
operibus

pericipiis impendere sub onere restitutionis: sed probabilius reputo cum *Lessio*, & aliis eorum absolutos dominos esse; nec obnoxios restitutioni futuros, licet ea prophanè expendant; sed tamen graui crimine illigari, quia graue quidem Ecclesiae præceptum transgrediuntur, de quo *Trident. sess. 25. ca. de Reform.* Vnde colligo teneri superflua illa pauperibus exhibere, inter quos, *Toledo* authore, possunt propinqui præferti, accipientes quidem plus cæteris etiam in status incrementum, non solum iuxta qualitatem eorum, sed & iuxta dantis Episcopi, Pontificis, Parochi qualitatem, etiam ex Maioratus, aut vinculi institutione, modo absit scandalum, & notabilis fugiatur excessus.

CAPVT V.

De vitijs Charitati oppositis.

61. **R**ecense vitia Charitatis virtuti opposita. Ad numero, §. 1. Odium, Inuidiam, Acediam, Discordiam, Rixam, seditionem, scandalum. Ex quibus inuidiam, & acediam proprio in loco disseruimus.

62. Quid Odium? Est auersio voluntatis ab eo, quod æstimatur, vt malum.

63. An Dei odium dari possit? Ira quidem tanquam materialis obiecti, ex eo quod ab eo fugit voluntas tanquam re quodammodo homini mala, non in se ipsa, sed in aliquo effectu, v.g. in æterna pœna, qua damnatos flagellat.

64. Potest ne proximus in se odio haberi? Potest, non solum quo peccator est, essentia salua, (quod licitum ac laudabile est) sed quo homo est ratione mali quod causat.

65. Odij Dei ac hominis prædictum odium quàm graue delictum? Odium Dei peccatorum maximum, proximi autem grauius; at si respiciatur damnum proximo illatum, ex hoc capite non est grauius delictum, grauius enim est homicidium odio; quia plus ei homicidium nocet. Porro ex genere suo proximi odium mortale est, ex paruitate materiae veniale. Odium autem Dei semper lethale, specie quidem distinctum ab illo, & ideo in confessione distinguendum. §. 2.

66. Quid est discordia? Dissensio voluntatis à voluntate proximi circa bonum diuinum, vel humanum, quod quis tenetur velle ex charitate. Mortalis quidem est ex suo genere, & propter supra assignatas rationes potest esse venialis.

Q 1 2

67. Quidquam

67. *Quidnam contentio?* Altercatio verborum cum proximo contra veritatem ad eam impugnandam. Ex genere suo mortalis, &c.

68. *Rixa quid?* Pugna priuatarum personarum ex motu ira concitata. Proximam eius causam iram esse liquet. Ex parte aggredientis semper est ex suo genere mortalis; ex parte verò patientis potest nullum esse peccatum, sed frequentius veniale est.

69. *Quidnam est seditio?* Ciuium dissensio. Speciale crimen contra charitatem. Quod si fiat, vt ciuitas ex obedientia Principis abstrahatur, crimen est læsæ Maiestatis; si autem ad deponendum Magistratus solummodo, seditio est. Porro contra Tyrannum nec peccatum est, nec proprie seditio, quia tyrannica gubernatio ad commune bonum non dirigitur.

§. 3.
Scandalum.

70. *Quid est scandalum?* Dictum, vel factum præbens alteri ruinæ occasionem. Duplex planè, actiuum & passiuum. Actiuum est, vel quando expressè aliquis intendit peccandi exhibere occasionem: vel quando præter intentionem huiusmodi datur occasio. Passiuum autem vel quando datur alicui, & paruulorum scandalum vocatur: vel quando non datum accipio, & Phariseorum scandalum dicitur.

71. *Quodnam peccatum?* Actiuum certè est ex suo genere mortale, quando autem fit præter intentionem, tunc est peccatum, cum qui exhibet, potest & debet proximi ruinam impedire. Passiuum autem erit mortale, aut veniale eius speciei cuius qua peccatum ad quod trahit.

Valent.
Sanch.

72. *Licet non habeam ruinæ proximi expressam intentionem, tamen iudico, probabiliter me à causâ alteri cadendi futuram occasionem: an speciale scandali peccatum?* Affirmat Valent. probabiliter. Sentio cum Sanch. asserente tunc solummodo esse speciale scandali peccatum, cum proximi intenditur ruina. Admonuerim tamen me teneri in confessione aperte circumstantiam illam, scilicet fecisse, aut dixisse id, ex quo probabiliter proximo ruinæ causam dari existimabam.

73. *Quandonom scandalum actiuum ex suo genere erit mortale?* Quando quis tenetur ab illo abstinere, quod proximo est occasio ruinæ. Porro ex leuitate materiæ etiam tunc veniale.

74. *Quidnam est schisma?* Peccatum contra charitatem, de quo supra. Queis addò tripliciter posse committi: aut sola voluntate, aut voluntate executioni mandata, aut opere quidem, sed plene, aut minus plene expressis.

peccato. Vnum est illud in proximum grauissimorum criminum. Quod si manifestum sit, iurisdictionis amissionem causat.

CAPVT VI.

Praxis circa materiam de Charitate ex Societatis IESV Doctores.

75. Possunt ne Religiosi occulta fratrum crimina superiori S.I. prudenti deferre tanquam patri, absque premissa occurrence De correctione? Minimè, nisi contrarium sit cautum, vt in no- ptione correctione sua Societate. Tannerus 2.2.d.2.9.5.dub.5.n.106. fraterna.

76. Quanta est precepti correctionis (preceptum puto esse Tann. illud: Si peccauerit in te frater tuus, non consilium mei Magistri Petri Hurtado de Mendoza venia, asserentis esse consilium 2.2.d.163.sect.5.9.207.) obligatio? Obligat sub mortali Mend. per se loquendo. Coninch.d.28.dub.4.n.14. Conin.

77. Ordinem in correctione seruandum à Domino accepimus. Delinquens secreto monetur, si delictum sit occultum: coram testibus corrigitur, si priuata monitio non profuit, Prelato denunciatur: rogo autem, an presertim ordo sub precepto cadat? Negat Maldonatus doctissimus ad cap. 17. Luca. Contestatur Hurtado de Mendoza citat. Sed cum multis Hurt. aliis assero ordinem illum sub precepto cadere. Vnde quando Mend. prudenter iudicas primum gradum prodesse posset delinques mortaliter graui in re, incipiens à secundo; vel à tertio relictis prioribus: nisi talis circumstantia adfit in persona corripienda, aut cui reuelandum est crimine, quod peccator nihil, aut parum detrimenti patiat.

78. An testes sigillatim sint adhibendi? Respondeo cum Sanch. Sanchio opusc. tom.2.lib.6.c.2.dub.4. posse simul ambos testes adhibere, licet melius esset prius vnum, & hoc non sufficiente addere alterum.

79. An de peccato veniali correctio obliget? Sub veniali obligare aliqui asserunt. Sed cum Filliucio t m.2. tract.28. Filliuc. c.6.n.133. affirmo nec sub veniali obligari te ad corripiendum; quia per veniale non est frater perditus, ergo preceptum de lucrando fratre non obligat.

80. Scio debere esse moraliter certum le hanc crimen quod

teneor corripere: rogo, an in dubio aliquis teneatur? Prelatis suspicio, aut dubia cognitio sufficit Sanctio auctore. Persona autem priuata non tenetur corripere nisi in casu hæresis, vel alterius criminis valde Reipublicæ perniciosi, aut si proximi mors immineret; vel probabilis foret spes proximum peccati dubij correctionem non agrè laturum. Filliucius dicitur.

Filliuc.

81. *Obligat ne correctionis præceptum sub mortali, cum delinquens ita timorata est conscientia, vt speretur facile sanctetur, vel ab alio corripiendus? Non obligat; quia correctio est quædam spiritualis eleemosyna non nisi indigenti facienda. Valentia apud Granadum 2. 2. contr. 3. tract. 12. d. 1. num. 6.*

Valent.

Obligat ne correctio de actuali peccato, si non est relabendi periculum? Non; quia non censetur proximus in graui necessitate constitutus; nisi sumas occasionem ex huiusmodi peccato iterum relabendi, existimetur; ita persuasurum in illo peccato, vt suo tempore de illo non doleat. Itaque vnum peccatum, aut alterum, à quo quis sese excutit Confessionis assiduæ opportunitate corripiendum non est Laym. Sanch. Palao. lib. 2. tract. 3. c. 7. num. 2. Sanchez, & alij, Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. part. 2. adhibet rationem; quia si peccator ex charitate in se ipsum non obligatur statim culpam depellere; quare tu ex misericordia obligatus eris procurare.

Laym.
Sanch.
Palao.

Dubium est, an correctio sit delinquenti profutura, sed certitudo adest, non esse obfuturam. Debet adhiberi. *Dubium est, quod profutura non est, & quod nocuum est adlaturus: teneor ne corrigere? Negat Granad. 2. 2. contr. 3. tract. 14. d. 1. num. 6. At Filliucius tom. 2. tract. 28. cap. 6. num. 135. asserit conferendum esse bonum proximi, quod speratur, cum malo, quod timetur: & eligendum quod maiorem boni rationem habet.*

Granad.
Filliuc.

82. Puto futurum deteriozem proximum ad aliquod tempus, si corripio: sed beneficio correptionis emendandum? Corripiendus est. *Valentia tom. 3. quest. 10. p. 2.*

Valent.

83. *Timeo aliquod ab illo impatienti peccatum magnum præsentis perpetrandum homicidij, blasphemia. Si timetur homicidium, non corrigas. Si solum autem timeas blasphemiam, aut aliquod peccatum, è quo nec communitati, nec inuocenti incommodum graue oriturum sit, debes corrigere, ex emendationis lucro futuræ. Coninch ubi supr.*

Conin.

84. *Est ne aliquis casus quo particularis vti teneor correctione, quamuis non sperem emendationem delinquentis; Sed potius credam*

credam grauius peccaturum? Ex *Coninch* affirmo teneri te *Conin.*
num aliquem audis hæresim laudare, aut fidei rationes con-
taminere, modo adsit spes impediendi aliorum peruersionem.
Quando grauem detractionem audis, si tua correctione spe-
ras, credentes non credituros; quia planè teneris hoc in casu
tanta mala impedire.

85. Scio correctionem obligare, dummodo non obueniat graue
incommodum corripienti, nisi in necessitate extrema, aut quasi
extrema proximi; datur ne alius casus in quo debeam proxi-
mum graui non obstante meo incommodo corrigere? Profectò
si Prælati sis; quia teneris pro subditi spirituali vita vitam
corporalem propriam contemnere. *Palao tom. 1. tract. 6. d. 3. Pal.*
part. 9. n. 4.

86. Potest ne correctio differri, quum commodius tempus spe-
ratur? Potest, si in differenda correctione non adsit pericu-
lum. *Granado ubi sup.* *Granad.*

87. Quandonam correctionis omissio erit mortalis? Cùm sit
ex proposito, quia si ex tepiditate omittas particulari, non
delinques mortaliter, nisi damnum proximi tantum esset, vt
grauius nolenti corrigere imputaretur. Dixi *particularis*,
quia Prælati ex tepiditate omittens correctionem mortali-
ter delinqueret. *Granado auctore.* *Granad.*

88. Rogo igitur, quandonam erit mortale, correctionem dif-
ferre? Quando ex dilatione timetur lapsus fratris in pecca-
tum mortale, aut ipsius mors sine pœnitentia, vel alicuius
detrimentum notabile, quod vitare poterat correctione.
Quando nihil horum times, & sine causa differs, venialiter
peccas. Ex *Granado.* *Granad.*

89. Licitum ne permittere alicuius peccatum, vt melius
postea corrigatur deliquens? Afferit *Palao ex Sanchez & Pal.*
aliis tom. 1. tract. 6. d. 3. part. 6. c. 6. num. 7. quia non tam permit-
titur peccatum, quàm quod proximus non resurgat, vt postea
fortius surgerere possit. Cum aliis abnego; quia illam per-
missionem non permissionem haud intelligo.

90. Quandonam potest correctio omitti, & fratris peccatum
ad superiorem immediate deferri? Quando peccatum proxi-
mi occultum vergit in detrimentum aliorum, nec videtur
sufficienter per priuatam monitionem incommodum aue-
rendum. v. gr. si aliquis prodicionem, & incendium ciuitatis
clam moliat, aut alios hæresi inficiat; quia pluris salus
multorum, quàm peccatoris deprauati fama ducenda. Ex
Hurtado Complut. *Hurt.*

91. An huiusmodi delatio sit facienda superiori vt Iudici,

Hurtad. *an ut patri?* Posse fieri ut Iudici, *Hurtado*, & *Palao* asserunt quando crimina sunt occulta, sed probabilia: quando vero improbabilia solum sunt deferenda, ut patri; modo hoc sufficiat ad remedium; aliter enim posses ut Iudici, dicendo, te id probare non posse, sed ut Iudex ex officio prouideat, & inquirat, ipsi deferre.

Pal. 92. *Prudenter iudico, me nihil corrigendo facturum: sicut ne, relicta secreta monitione, aut inductione testium, superior deferre, & remedium postulare?* Satius; quia Evangelicus ordo institutus est ad proximi emendationem; unde si illud indicamus remedium non profuturum, possumus vtilius eligere. Id quod praecipue in Religionibus obseruandum *Suarium* asseruit. Addit *Castro* & *Palao*, in Religionibus semper praesumendum, melius subditum à Praelato corrigendum, quam à quolibet particulari, dum contrarium non constat. Puto gerendum, si superior sit vir prudens, & subdito non malè affectus, & delatio fiat tanquam patri. Non tamen delinquentis ius violandum. Ex *Becano de fide, cap. II. dub. 4. num. 30.*

Suar. Castr. 93. Proximus propter maiorem profectum spiritualement paratus est, ut ipsius peccata quantumuis occulta, nulla praemissa correctione superiori deferantur: possem ne licite? Ita planè. At non id praesumi debet nisi de Societatis IESV viris, qui hoc ex capite suo iuri renunciarunt. Quam constitutionem licitam esse, & laudabilem *Suarium* doctissime ostendit. Lege *Petrum Hurtado de Mendoza 2. 2. d. 173. sect. 5.*

Beccan. 94. *Tenetur ne priuata persona, qua non pertraxit alium ad peccatum, vitam propriam emendare, ut alterum possit corrigere?* Non (inquit *Coninch de charit. d. 28. dub. 7. num. 132.*) nisi proximus in peccato esset moriturus; quod vix fieri potest nisi in eo, qui est summæ authoritatis, & in peccatis contra fidem. *Palao* difficilem hanc sententiam iudicat; quia peccator tenetur admittere correctionem à quocunque fiat, praecipue in articulo mortis; quod si non faciat, sibi imputet.

Pal. Porro *Hurtado* docet, ex vi praecipii correctionis, aliquando teneri correcturum ad exteriorem emendam, quando hæc est medium ad correctionem proximi requisitum; nunquam tamen teneri ad interiorem.

Hurt. 95. *Emendatus ne frater potest Praelato denunciari tanquam patri, ne iterum labatur?* Negat *Valentia* ex illis verbis: *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*; quasi dicat. Nil superest amplius. Addit Doctor, in Societate IESV fratrem emendatum denunciandum esse ob qualemcumque maiorem securitatem. At *Palao*, & *Sanchez* id abnegant merito, si non ad sit periculum

Pal. Sanch.

Examen V. De Charitate ad proximum. 617

periculum probabile cadendi iterum; quia consensus ille in societate prestitus non est censendus ad hunc casum extendi.

96. Scio in extrema necessitate diuites teneri proximo subuenire: ex iustitia ne? Profecto (D. Thom. 2. 2. quest. 118. art. 4. ad 4. docente) ex legali præcepto iustitiæ, quo prohibemur proximum interficere. c. pascere, Quisquis pascendo, hominem seruire poteris: si non pascisti, occidisti. Infert Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 2. d. 159. sect. 3. §. 31. negantem eleemosynam extreme indigenti, ad omnia damna secuta teneri. v. gr. si illo obeunte orphani indigentes opera patris remanserunt: & sic indigentes posse diuites cogere ad eleemosynam in iudicio. Porro Bellarminus asserit esse solum obligationem charitatis; quia obligatio iustitiæ nullo in iure inuenitur.

97. Captiuus ne dicendus extreme vel quasi extreme indigens? Negat Hurtado de Mendoza 2. 2. tom. 2. d. 159. sect. 3. §. 21. quia aliàs non poterant à dominis mancipia detineri. Excipit tamen casum, quo captiuus timeretur melancholia, aut infectione aëris interimendus. Granada 2. 2. contr. 11. d. 2. sect. 4. num. 21. addit idem dicendum de captiuo viro nobili, aut magnæ sanctitatis, & vilitatis Reipublicæ.

98. Multi è proximis indigent, quinam ordo seruandus? In pari indigentia (vt cum Mendocæ loquar sect. 5. §. 57.) succurrendum parentibus, idque sub graui culpa: non autem patri, quàm matri, nec vxori, quàm filiis. Prius autem patri, quàm auo; & filio, quàm nepoti, & fratri, vt pote conjunctionibus.

99. An extreme indigentibus sufficiat per mutuum subuenire? Sufficit, apposita conditione, vt tempore lautioris fortunæ restituat; quia si egenus subleuatur, quocumque modo præceptum impletur. Vasquez de eleem. cap. 1. dub. 6. num. 54. Proximus solo indiget vsu, teneor ne prestare dominium? Non, sed solum mutuare. Suarius d. 7. sect. 5. num. 4.

100. Posse distributorem eleemosynæ ex testamento omnium pauperum generi pro libito exhibere scio: rogo, an possit si pauper est, sibi applicare? Potest, non solum si in pauperiem post testamentum incidisset: sed & cum antea inopia laborans id testatori non patuit. Sanchez summ. lib. 6. cap. 11. num. 55.

101. Mihi imponitur à Confessario pœnitentiæ pauperis subleuandi: an possum mihi inopi retinere? Debeo alteri pauperi largiri: qui à Confessario præscribere intēdit eleemosynam pœnitentiæ, & ideo alteri faciendam. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 11. t. 14. n. 10.

102. Tenenturne ditites seculares priuati, pauperes inuicere? Sux obligationi satisfaciunt, subueniendo pauperibus sibi

§. 2.
De eleemosyna.

Hurt.

Bellar.

Hurtad.

Granad.

Mend.

Vasq.

Suar.

Sanch.

Pal.

Q. 5 sibi

Hurtad.

sibi notis, cum proposito succurrendi aliis occurrentibus, quia pauperes frequenter se produnt, & nemo petit occidit, nisi tempore pestis, quo Magistratus providere solet. Hurtado de Mendoza 2.2.d.159. sect.3. §.13.

Mend.
Granad.

103. Proximus extrema laborat necessitate: tenentur ne diuites non solum de superfluis, sed & de necessarijs sibi, si succurrere? Tenentur quamuis in dignitate, & fastu extenso detrimentum aliquod patiantur. Minimè verò tenentur statum absolutè deicere. Mendoza sect. 6. §.56. Quid in gravi necessitate? Tenentur de superfluis statui. Granado 2.2. contron. 3. tract. 11. d. 2. sect. 4. num. 18.

Gran.
Hurt.

104. An actus hic diuitis: Nolo erogare de superfluis statum elemosynam in communibus necessitatibus, sit mortale peccatum? Afferit Suarius de char. d.7. sect. 3. num. 7. Ast in communibus necessitatibus solum teneri sub veniali diuites succurrere de superfluis. Granado citatus, n. 26. affirmat. Hurtado autem §. 1; 1. nullam ait adesse obligationem.

Gran.

105. Quanam precor, bona dicenda sint statui superflua? Et Granado respondeo sect. 1. num. 3. Bona temporalia ad tria genera reuocantur. Aliqua sunt necessaria ad vitam propriam, omniumque, qui sub nostra cura sunt, sustentationem. Alia ad statum decenter conseruandum. Alia denique, quæ nec vitam nec statui necessaria sunt, superflua appellantur. An dicenda sint superflua, quæ ad meliorandum statum conseruantur? Minimè; quia nemo tenetur proprium statum, ne proximus amittat suum, deicere: vel ab altiori acquirendo desistere. Sic Granado sect. 1. num. 3.

Gran.

Vasq.
Hurtad.

106. Periclitatur quis in statu, ob iniustam rei temporalis amissionem: subueniendus ne de superfluis status? Affirmat Vasquez de Eccl. cap. 1. dub. 3. num. 26. At Hurtado de Mendoza §. 98. docet, si è statu cadens non cogatur mendicare, seruire, aut vilem artem exercere: sed habeat vestes congruas, & alimenta, vt absque infamiae periculo possit inter suos degere neminem teneri illi statum asseruare; quia diuitiæ, & splendor, quem amittit, non inferuiunt ad depellendam miseriam, sed augendam dignitatem, quam nulla ex lege illi tenetur conseruare.

Sanch.

107. Scio, Clericis beneficiatis maiorem esse circa elemosynas obligationem: quidnam tenentur Episcopi, & alij erogare? In necessitatibus grauibus tenentur totum erogare superfluum. An Papa hac obligatio incumbat? Ita planè; quia est de iure diuino, & naturali, in quo proinde dispensare non potest. Sanchez opusc. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 40. num. 3. Peculiariter

Maliter verò Præful summus tenetur Cardinalibus egentibus subuenire, quorum speciale caput, & cum quibus facit quid vnum.

108. Tenentur pensionarij? Ita quidem, si pensio est Ecclesiastica; quia cum hæc sit pars Ecclesiasticorum fructuum, est verè beneficium Ecclesiasticum. Secus si pensio est laica. *Mendoza* 2.2.d.160. *sect.* 7. §. 117. At *Vasq.* de *elem. dub.* vlt. *Vasq.* *num.* 22. ait non dari pensionem titulo beneficij, ac proinde huiusmodi obligationem non inducere.

109. Tenentur Religionum Militarium Commendatarij? Quæ dantur titulo laico Commendæ, vt scilicet prompti sint ad militiam, non inducunt eiusmodi obligationem. Nec obstat deuota paupertas; quia non est adeò stricta. Ex *Hurtado de Mendoza*.

Mend.

110. Inducunt ne obligationem eleemosynæ elargiendæ, Regularium Monasteria? Docet *Suar.* de *Rel.* tom. 4. tract. 11. *cap.* 26. *num.* 13. regulariter loquendo Monasteria teneri ad aliquam eleemosynam, non tamen ad omne residuum, laudabilius planè sustentandis pluribus Religiosis impendendum.

Suar.

111. Tenentur ne Clerici beneficiarij in necessitatibus ordinariis, pauperes quereres, vt subsidia eis elargiantur? Tenentur si sint Pastores, secus, si particulares personæ. *Sanchez opusc.* tom. 1. lib. 2. *dub.* 39. n. 4. & 5.

Sanch.

112. Quantum debeant largiri Clerici beneficiarij, expende. Ex *Hurtado* & aliis accipians. Hic quidem *sect.* 5. §. 105. Episcopus consultit quartam partem largiri; quia plerumque Principes parum habent residui. Clericis alijs, qui parè viuunt, congruam prius sustentationem recipere, & deinde superflui dimidium erogare: sed si hi omnes tertiam partem præbeant, securiores fore; & de reliquis duabus, posse ad libitum disponere; quia reddituum Ecclesiasticorum sunt verè domini. Vnde hæc obligatio erit solius misericordiæ, non iustitiæ. *Granado* 2.2. *contr.* 3. tract. 11. d. 3. *num.* 21. vult sufficere Episcopos quartam, alij verò beneficiati quintam vel etiam secretam partem elargiri. *Layman.* lib. 3. tract. 2. *cap.* 4. *num.* 3. asserit talem obligationem esse iustitiæ, non tanquam charitatis.

Mend.

Granad.

Laym.

113. Adnumeranda ne cum redditibus Ecclesiasticis distributiones quoridianæ pro singulis horis in choro, stipendia mortuorum, eleemosynæ Missarum, & concionum? Negat *Hurtado de Mendoza*. Addit *Sanchez dub.* 45. Nec stipendia Capellaniæ etiam collatiuæ, nec stipendia accepta pro ministerio, quod beneficiati præstare alias tenerentur.

Mend.

Sanch.

114. Dixisti

114. Dixisti posse uxores, & filios de ijs, quorum dominus habent, in pauperes distribuere: rogo, an aliquando de eis possint, in scio marito, & patre? Potest vxor absque consensu viri, moderatas elemosynas facere, ad ipsius viri damnum spirituale; vel temporale vitandum, instar Abigail 1. Reg. 17. Lessius lib. 2. c. 12. dub. 14. n. 84.

Less.

Potest & ad sustentandos filios ex priori matrimonio, vel fratris, id postulante acta sanguinis coniunctione, & viri ipsius decentia. Palaus tom. 1. tract. 6. d. 2. p. 13. n. 16. solummodo matrimonio, quæ dedit, in suam partem tenetur computare, dempto eo quod ex viri decentia sanguinis coniunctioni adiecit. Potest, in scio, ac repugnante marito, pauperibus ordinariis vigesimam annorum prouentuum partem distribuere; quia in hoc vir non potest esse rationabiliter inuitus. Granadus d. 5. num. 3. Potest filius acquisita in ludo et præsumpta patris voluntate, dispensare. Si pater nullas elemosynas gerit, pro illo, inuito licet, potest filius facere. Si immoderatas exhibeat ex bonis paternis, fratribus tenetur parata restituere, aut ab eis facilem veniam impetrare.

Pal.

Granad.

115. Quid Religiosus? Potest elemosynas moderatas gerere, etiam interdiciente superiore; quia is non præsumitur moderatum & consuetum subsidium pauperum prohibere. Sanchez summ. tom. 2. lib. 7. cap. 19. num. 96.

Sanch.

116. Liberat ne elemosyna quotidiana Canonicum (qui omittentem horas Canonicas à restitutione faciendâ, si absque hoc intuitu gessit? Asserit Layman lib. 3. sect. 5. tract. 1. cap. 12. num. 9. quia præsumitur fuisse hæc illorum intentio: & leges Ecclesiasticæ sunt benignè explicandæ. Confessari Hurtado de Iust. d. 9. diff. 8. Immeritò externus auctor Diana doctus, & eruditus, hanc sententiam nimis laxam appellauit.

Laym.

Hurtad.

S. 3.
Descan-
dalo.

117. Quonam modo scandali peccatum in Confessione aperendum? Respondet Card. Lugo de Pœn. d. 16. sect. 4. num. 164. non teneri te explicare speciem peccati, ad quod proximus inducitur, nec numerum personarum, quas induxisti.

Lugo.

118. Scio bonum finem excusare aliquando à peccato scandali: rogo, an excusari possit vir exhibens uxori de adultera suspectâ, ad comprehendendum eam in delicto, gratia correctionis? Sanchez de Matr. tom. 3. lib. 10. d. 12. num. 13. negat. Sed alter Sanchez externus in select. d. 35. n. 12. affirmat probabiliter quia non est formaliter cooperari peccato, sed illud permittere materiam ministrando, ad grauius dânum impediendum.

Sanch.

Examen V. De Charitate ad proximum. 621

119. Licet ne suadere minus malum ut proximum non aliter aueribilem à maiori auertas? Negat Hurtado de Mendoza *Hurt.*
2.2. d. 173. sect. 10. §. 110. quando quis paratus est solum ad maius malum, nec de minori aliquid cogitat. v. gr. non esse licitum hortari fornicandum eum, qui solum paratus est adulterari; quia tunc consulens vera esse fornicationis causa. Porrò *Saa* v. peccatum n. 8. absolute negauit; quia non *Saa.*
sunt facienda mala, ut eueniant bona. Attamen memor *S.* Loth filia Sodomitis offerentis, ut eos à nefanda libidine auerteret, contrariam sententiam approbo; quia non est inducere absolute, sed sub conditione; ut si paratus sit maius eligere, minus eligat, minus Numine lædendo. *Lessius* asserit *Less.*
quidem licere paratum. v. g. ad scandendum Monasterium Monialium ad ebrietatem prouocare, ad vitandum maius illud flagitium. Sic ille *lib. 4. c. 3. dub. 4. n. 33.*

120. Rogo, an liceat paratum furari à paupere persuadere, ut furetur à diuite? Licere asserimus ex mente *Lessij* consequenter. At stando sententiæ *Hurtado de Mendoza* §. 156. *Hurt.*
proponi solummodo ei potest furtum de rebus diuitis minus graue peccatum, &c. Asserit tandem sic hortantem, ad restitutionem teneri. Quod quidem abnego cum *Sanch. de Ma-* *Sanch.*
trim. tom. 2. lib. 7. d. 11. num. 24. & 25. affirmante, talem suaderi posse ut ab aliquo diuite indeterminatè furetur. At *Vas-* *Vasq.*
quez apud Palaum tom. 1. tract. 6. d. 6. p. 6. n. 12. etiam ait, posse *Pal.*
determinatè à tali diuite furari persuaderi; qui non esset rationabiliter inuitus respectu suadentis, posito quod fur à furto pauperis aliter non posset absterreri.

121. Licet ne vexationem redimere? v. g. dignus potest pecuniam electori offerre alias volenti eligere indignum ad beneficium Licet; quia minus malum est eligere dignum cum pecunia, quàm indignum gratis. Illud enim vnicum simoniac peccatum, hoc autem contra iustitiam distributiua, ac commutatiua, contra charitatem, &c. ut probat latè *Hurtado de Mendoza* citat. §. 234. *Hurt.*

122. Licet ne petere mutuum ab usurario etiam non parato ad scelerandum? A peccato scandali excusaris, si aliqua rationabilis causa adsit. v. gr. pium opus ludus publicus, conuiuia, torneamenta, & similia iuxta proprii status exigentia, quæ sine decore haud possunt omitti. *Sanch. summ. t. m. 1. lib. 3. cap. 8. num. 23.* asserit petere hæc ad inutilia, & vana non esse mortale; quia petens mutuum cum usuris directè intendit solum mutuum, usuras verò solum permisit. *Sanch.*

123. Licitum

123. *Licitum ne à malo ministro petere Sacramentum* quidem si sit paratus, vel obligatus, aut necessitas occurrat quia hæc actio potest rectè geri, mundante prius Sacerdote conscientiam suam. *Azorius tom. 2. lib. 12. c. 17. q. 7.*
- Azor.**
124. *Quid si Sacerdos sit excommunicatus?* Si non est toleratus, & necessitas non vrget extrema, haud est in ministrum adducendus Sacramenti. *Toleratus est.* Adhuc *Vasquez opus de char. q. 43. art. 8. dub. 4. num. 42.* affirmat induci non posse sine necessitate, aut maiori vtilitate; quia existimat excommunicationem exercitium Sacramentorum etiam tolerari prohibere aliàs existenti in gratia, & ad ministerium inuitato.
- Vasq.**
- At *Hurtado de Mendoza*, docet posse ab huiusmodi Sacerdote etiam absque causa vlla Sacramentum peti; quia potest iustificari per contritionem, quo in casu excommunicatio illum ab vsu actiuo Sacramentorum non impediret. Ex Constantiensi enim Concilio excommunicatus toleratus cum fidelibus, etiam in Sacramentis potest inuitatus communicare.
- Mend.**
125. *Possunt ne tabernario vendituro cum fraude vinum vendere: si non inueniatur alius, qui velit emere?* Negat *Gassus Hurtado d. 10. diffic. 7.* sed ex mente *Sanchez* assero; quia tabernarij fraudes ex mera illius malitia procedunt.
- Hurt.**
126. *Licet ne rogare iudicem concubinam, ut ipsum propitiū reddat?* Negat *Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 38.* quia non potest illa iudicem alloqui, quin periculo peccandi se exponat. At *Hurtado de Mendoza sect. 11. §. 143.* putat licere, si adsit iusta causa, nec alia appareat via iudicem reddendi proprium; quia iudex & concubina ex malitia delinquerent, quorum crimen cum graui incommodo vitare non teneor.
- Sanch.**
- Mend.**
127. *Licet ne petere à Mago solutionem maleficij, quantum sciam illicitè soluturum?* Licet, si scio licitè posse illud soluere; quia ex sola malitia iniquè agit. *Mendoza sect. 16. §. 205.*
- Mend.**
128. *Excusatur ne à peccato scandali offerens pecuniam Sacerdoti nolenti puerum moribundum, sine pretio baptizare?* Non, quia Sacerdos peccat ex mera malitia; & ille non vult emere Sacramentum, sed iniqui ministri allicere voluntatem, ne infans absque Baptismo pereat. *Mendoza sect. 17. §. 111.* addens, idem asserendum in quacumque graui necessitate, quæ proculdubio à vitando scandalo Pharisæico excusat.
- Mend.**
129. *Licet ne deponere pecuniam apud usurarium absque causa?*

Examen V. De Charitate ad proximum. 623

causa? Excusat aliquis externus apud Sanchez sum. tom. 1. p. 7. num. 3. quia hæc depositio non videtur causa scelerationis. Ast ego cum Mendozæ sect. 14. §. 101. assero non licere sub graui piaculo; quia daret occasionem proximo grauis delicti, non tamen ad restitutionem obligarem; quia non peccaret contra iustitiam.

130. Scio, præbentem occasionem proximo aliàs parato ad peccandum à crimine scandalizari; rogo, an saltem venialiter delinquam, si petam absolutionem à malo ministro parato Confessiones excipere? Asserit Sanchez lib. 3. c. 8. n. 23. si in hoc Sanch. casu nulla vrget necessitas.

131. Tenemur ne aliquando abstinere à rebus licitis, ex quibus proximus ex infirmitate scandalizatur? Ita planè. v.g. fœmina habet ius sacrum audiendi in hoc vel illo templo: transeundi per hunc, vel illum vicum: prospiciendi per fenestram. At si timet, se in hoc templo, aut vico, aut sub fenestra ab aliquo expectari, qui illam prospiciens, arripiet occasionem ruinae: & potest commodè aliud templum inire, &c. tenetur id præstare; quia quando absque magno incommodo possumus, peccatum proximi vitare tenemur. Castro Pal. Pal. tom. 1. tract. 6. d. 6. p. 7. num. 4. Si autem magnum adesset incommodum, non tenetur fœmina ab huiusmodi actibus abstinere; quia se habet remotè, & per accidens ad alterius lapsus; quod potius est scandalum acceptum, quàm datum. Mend. Mendozæ sect. 31. §. 404.

132. Tenetur ne fœmina suo statui ornamenta congruare? Negat Granado 2. 2. contr. 3. tract. 13. d. 5. sect. 5. n. 31. Quia de valde nimis ornatibus? Tenetur respuere sub mortali, non solum si sciat, se ab aliquo in specie concupiscendam; sed etiam si credat, se fore alicui indeterminatè lapsus occasionem; quia talis ornatus est illicitus, & ad illud fœmina ius non habet. Sic Granado. At Layman. lib. 2. tract. 3. c. 13. num. 21. q. 13. asserit nimium ornatum, malo fine secluso, culpam venialem non excedere; quia secundum se non est malus, nec prohibitus. Gran. Laym.

133. Tenetur ne à choreis licitis abstinere, ob dubium, ne aliquis illam concupiscat? Non. At si id sciat, aut timeat probabiliter, & sine incommodo possit, debet abstinere. Mend. Mend. Mendozæ sect. 28. §. 319.

134. Num quis teneatur ab operibus bonis de præcepto, aut de consilio abstinere, ne det scandalo occasionem? Opera præcepta ob aliorum scandalum nunquam esse omittenda docet Vasquez opusc. de scand. a. 8. dub. 1. num. 4. quia vnusquisque Vasq. tenetur

teneretur vitare magis proprium, quàm alienum peccatum ab operibus autem de consilio non abstinendum ob scandalum ex malitia: ob scandalum autem ex infirmitate abstinendum semel, aut iterum: ex *Valentia tom. 3. d. 3. q. 18. p. 4.* Scio notandum de *Mendoza sect. 20. §. 256.* probabiliter valde defendere, ad vitandum scandalum ex infirmitate omitti debet omne illud præceptum positivum, ex cuius omissione nihil aliud proximo sequitur inconueniens; quia Deus misericordiam vult, & non sacrificium. Admonet: occasiones scandali ex infirmitate, per aliquod breue tempus acciderent unde si diu durent, plus malitiæ, quàm infirmitatis habent comperiuntur: & ideo non propterea opus præceptum omittendum.

§. 4. 135. *An sit peccatum Comædijs interesse?* Ob vanam curiositatem etiam si res turpes turpiter repræsententur, si aliud probabile periculum lapsus, & delectatio non transeat ad rem repræsentatam, non esse mortale affirmat *Azorius p. 1. lib. 5. cap. 27. q. 7.* Sed fatius *Comitolo* hærescere lib. 5. q. 21. contrarium existimanti. Ego quidem virum timoræ conscientie nobilem exemplarem specialiter Sacerdotem à peccato graui scandali saltem non liberarem, quando turpia turpiter exponuntur.

Mend. 136. *An peccent mortaliter suis stipendijs histriones scandalolos plerumque, & tot adolescentibus scandali excitatores, ut virginibus lasciuia magistris, alentes?* Affirmat *Mendoza* 2. 2. tom. 2. d. 173. sect. 28. §. 367. quia scandalum commune fouent, cum sine illo subsidio histriones tam turpium, tamque Reipublicæ perniciosum non exercerent. Porro *Baldellus tom. 1. lib. 3. d. 18. num. 11.* verum id putat de iis, qui primò ad Comædias confluunt; existimans tantum non peccare mortaliter eos, qui confluunt post auditorium sufficiens; quia licet ille non adesset, ideo Comædia suppemeretur.

Mend. 137. *Peccant ne Magistratus Comædias permittere?* Affirmat *Mendoza* sect. 29. §. 377. quia ex huius mali permissione non vitatur maius malum, sed omnia vitia confouentur. Quam piè *Philippus IV.* verè Catholicus Comædias ab *Hispania* Regnis hoc anno 1646. vt communem pestem Religio ablegauit edicto.

§. 5. 138. *Versatur quis in mortis articulo, & putat se non habere in communi sufficientem contritionem, & ideo petit confessarium: rogo num teneatur hic cum discrimine propria vite eum adire, & abstinere?* *Suar.* uere? *Suar.* debere affirmat. At cum *Coninch* iudico non debet

debere, nisi fortè esset pœnitens ita rudis, vt vel nesciret con-
tritionem esse necessariam, vel modum illam eliciendi. Adde
ex eodem authore me non teneri cum eodem periculo doce-
re eum, qui ab hæretico seductus esset, ita vt vincibiliter ve-
ritatem ignoraret. Vel eum, qui cum eadem ignorantia con-
tractum iniustum celebrat. Vel cum quis filiam vult prosti-
tuere, licet filia videatur spiritualiter peritura.

139. An tenearis cum propria vitæ discrimine subuenire in-
fanti, qui sine Baptismo aliàs esset moriturus? Saa affert ex Saa.
Soto non teneri; sed cum Suario contrarium affirmo; quia
malum aliud medium subest misero ad salutem, cum sit in-
capax contritionis.

140. Si adultus esset? Cam Saa sentirem, modò ruditate Saa.
nimia non laboraret.

141. Eius qui in vitæ periculo constituitur Prælatus sum,
aut Parochus. Teneris peste infectum cum vitæ periculo, ^{adire}
allàs minimè, nisi, vt dixi (ex Toletò & aliis) salus animæ Tolet.
eius omnino tali visitatione indigeret.

142. An teneatur mater grauidæ, permittere se secari, vt fie-
tus baptizetur aliqui sine Baptismo moriturus? Nec in despe-
ratione vitæ ob lethalem ægitudinem constituta teneri Do-
ctores nostri affirmant; quia vel illum exiguæ vitæ articu-
lum possidet.

143. Tenetur ne quis proximum inuitum à mortis spiritua-
lis, aut corporalis periculo liberare? Si possit etiam inuitum à
corporalis mortis discrimine eum liberare tenetur, non au-
tem à peccato si non possit sine suo graui incommodo, aut
ille reluctetur. Sic Saa ex Nau.

Saa.

144. Teneor ne ^{non} damnatum ad mortem iustè, etiam cum pos-
sum, pecunia redimere? Imo authore Saa ^{nec} ipse se redimere te-
neretur. Quid si redimam? Potest eum tibi in seruum perpe-
tuū accipere. In iustè damnatum redemi. Potes quidem in mul-
tis casibus in seruum accipere, sed ipse se redimere poterit.

Saa.

145. Possum ne proximo malum corporale ad salutem ani-
me excipere? Potes; & mortem ob Reipublicæ bonum, &
hosti tibi aliqui valde nocituro mortem non odio, sed ad
vitandum damnum tuum; & de morte eius gaudere, ob
bonum inde secutum. Sic, Saa ex Soto.

Saa.

146. Teneor ne inimico signa amoris ostendere? Respondeo
cum Toletò non teneri, nisi in casu necessitatis, scilicet cum ei
teneris ex charitate subuenire; & cum aliqui scandalum
futurum esset; & salurantem te resalutare; & veniam peten-
ti reconciliari.

Tolet.

- §. 6. 147. *Est ne frequenter peccatum mortale proximum nos*
De cor- *corripere? Ex Granado assero raro concurrere circumstantias*
reptione *omnes, vt præceptum correctionis fraternitæ obliget sub mor-*
frater- *tali, præterquam in Prælati, quorum maior est obligatio*
na, Elee- *subditos corripendi, vnde facile potest in eis esse mortale*
mosyna, *si ex negligentia, & timore correptionem necessariam*
& scan- *omittant.*
- dalo,* 148. *An teneatur publicè corripere quilibet publicè peccate-*
tem? Ferè non teneri qui Superior non est, assero cum Valen-
varia. *tia; & adiicio statim Superiori posse huiusmodi crimen in-*
Gran. *dicari, si speratur fratrem esse ab illo corrigendum.*
- Valent.* 149. *Nil profuturam video correptionem, vel iam se delin-*
quens ad meliorem frangem recepit, vel spero fore, vt ex se vel
alio recipiente resipiscat, vel crimen est veniale, vel mortale in-
certum, vel à me aptior locus speratur, aut tempus. A lege cor-
reptionis te omnino liberari cum Valentia assumo.
- Valent.* 150. *Quinam nomine pauperum intelligatur? Hospitalia*
Monasteria, Ecclesie indigentes luminaribus, ornamentis
fabrica; hos, qui non possunt honestè viuere iuxta suam
conditionem, licet sint alioquin nobiles, censeo pauperis
nominari cum Vasquez & Molina.
151. *Qui habet certam pecunia summam pauperibus dis-*
tribuendam tenetur ne eligere pauperiores? Minimè; modo
pauperes eligat. Potest ne eligere quodlibet ex supra assignatis
Monasterium, Hospitale, &c. Potest, nisi aliam, esse testatoris
mentem ex signis claris, & coniecturis constet.
152. *Debet ne Clericus id quod detrahit ex necessarijs ad*
status decentiam viuendo parius pauperibus dare, sicut super-
fluum? Non debere cum Molina assero; quia bona sunt quasi
patrimonialia sustentationi debita.
153. *Lucrantur Clerici ratione alicuius Ministerij, vt pro*
Missis dicendis, concionibus, comirandis defunctis, admini-
strandis Sacramentis, &c. Tenentur ne de ijs vt de superfluis
elemosynam exhibere? Ex Sanchez doctrina assero non tene-
ri, etiam si ad illa ministeria ratione officij obligarentur, quia
quasi patrimonialia bona reputantur.
154. *Scio in graui pauperum necessitate diuitem non dando*
superflua non peccare mortaliter: rogo, an si teneretur sub mor-
tali impertiri, deberet inquirere pauperes? Solum deberet im-
fereri occurrentibus. Num omnibus? Aliquibus. An totam in-
digentiam subleuando? Sufficit aliquid dare. Omnia ex Vasq.
155. *An diues teneatur proximo subuenire etiam in extre-*
ma necessitate constituto cum graui proprii status detrimenti
Non

Non teneri ex *Coninch* affirmari. Addo ex *Tolet* cum inter *Conin* Doctores non conueniat, quando peccat mortaliter, qui non *Tolet* facit eleemosynam, non facile condemnandos diuites, qui non largiuntur: monendos tamen vt faciant quantas maxime possint, ne ob omissas eleemosynas illis in die iudicij dicatur, *Discedite maledicti, &c.*

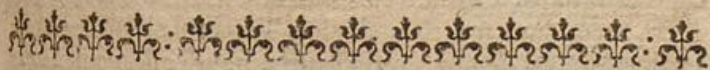
156. *Potest Religiosus eleemosynam dare, cum credit id Prælato placere? Posse assero cum Tolet*, qui adiicit in extrema *Tolet* necessitate posse, etiam renuente Prælato, in graui verò facultatem petendam, si probabiliter de Prælati voluntate non constet.

157. *An possit tutor eleemosynam dare? Potest, ait Saa; quia Saa* pupilli bona administrat.

158. *Surripuit quis in extrema necessitate constitutus, nec deliquit: an oblata extrema necessitate teneatur restituere? Non teneri Valentia* affirmat.

159. *Quandomam dicitur scandalizatus populus? Cum decem graues & honesti viri scandalizantur. Sic Saa.*

Valent.

EXAMEN VI.

Circa materiam de virtute Religionis.

CAPVT PRIMVM.

De essentia virtutis Religionis.

1. **Q**uid est Religio? *Moralis virtus exhibens debitum cultum Deo tanquam primo rerum omnium principio.*

2. *Quoniam eius obiectum? Proximum quidem aliqua actio ad Deum directa: remotum verò Deus: materiale humanae actiones, quibus cultus, & honore Deus afficitur: formale verò Deo cultum eum exhibere.*

3. *Num virtus Religionis à reliquis virtutibus differat? A Theologicis & moralibus differt. Theologicæ enim proximè Deum respiciunt, morales autem hominem exornant aut in ordine ad proximum, aut in ordine ad se ipsum; at Religio eum exornat in ordine ad Deum. Etiam differre liquet à virtute qua Sancti ex propria excellentia coluntur, quæ *Dulia* appellatur; Religio enim Dei respicit excellentiam.*

R r 2

4. *Religionis*